

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

24. travnja 2018.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Politika azila – Povelja Europske unije o temeljnim pravima – Članak 4. – Direktiva 2004/83/EZ – Članak 2. točka (e) – Uvjeti za supsidijarnu zaštitu – Članak 15. točka (b) – Opasnost od ozbiljne štete za psihičko zdravlje podnositelja zahtjeva u slučaju vraćanja u njegovu državu podrijetla – Osoba koja je bila podvrgnuta mučenju u svojoj državi podrijetla”

U predmetu C-353/16,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Supreme Court of the United Kingdom (Vrhovni sud Ujedinjene Kraljevine), odlukom od 22. lipnja 2016., koju je Sud zaprimio 27. lipnja 2016., u postupku

MP

protiv

Secretary of State for the Home Department,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: K. Lenaerts, predsjednik, A. Tizzano, potpredsjednik, R. Silva de Lapuerta, T. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça, E. Levits i C. Vajda, predsjednici vijeća, E. Juhász, A. Borg Barthet, M. Berger, K. Jürimäe, C. Lycourgos (izvjestitelj) i M. Vilaras, suci,

nezavisni odvjetnik: Y. Bot,

tajnik: L. Hewlett, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 12. rujna 2017.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za MP, A. Mackenzie i T. Tridimas, *barristers*, A. Gananathan, *solicitor*, i R. Husain, *QC*,
- za vladu Ujedinjene Kraljevine, S. Brandon, u svojstvu agenta, uz asistenciju B. Laska, *barrister*,
- za Europsku komisiju, M. Condou-Durande i M. Wilderspin, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 24. listopada 2017.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: engleski

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 2. točke (e) i članka 15. točke (b) Direktive Vijeća 2004/83/EZ od 29. travnja 2004. o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljana treće zemlje ili osoba bez državljanstva kao izbjeglica ili osoba kojima je na drugi način potrebna međunarodna zaštita te o sadržaju odobrene zaštite (SL 2004., L 304, str. 12.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 12., str. 64.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između osobe MP i Secretary of State for the Home Department (Ministar unutarnjih poslova, Ujedinjena Kraljevina), u vezi s odbijanjem zahtjeva te osobe za azil.

Pravni okvir

Međunarodno pravo

EKLJP

- 3 U članku 3. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950. (u daljnjem tekstu: EKLJP), predviđeno je:

„Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.”

Konvencija protiv mučenja i drugih oblika okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja

- 4 U skladu sa svojom šestom uvodnom izjavom, Konvencija protiv mučenja i drugih oblika okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, donesena u New Yorku 10. prosinca 1984. (u daljnjem tekstu: Konvencija protiv mučenja), odnosi se na „povećanje uspješnosti borbe protiv mučenja i drugih oblika okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja u cijelom svijetu”.

- 5 Članak 2. stavci 1. i 2. te konvencije predviđaju:

„1. Svaka država članica poduzima zakonske, administrativne, sudske ili druge uspješne mjere kako bi spriječila izvršenje akata mučenja na teritoriju pod svojom jurisdikcijom.

2. Kao opravdanje za mučenje ne može se navoditi nikakva iznimna okolnost, bilo da je riječ o ratnom stanju ili opasnosti od rata, unutarnjoj političkoj nestabilnosti ili bilo kojemu drugome izvanrednom stanju.”

- 6 Članak 3. navedene konvencije predviđa:

„1. Nijedna država članica neće protjerati, vratiti niti izručiti jednu osobu drugoj državi ako postoje ozbiljni razlozi za sumnju da može biti podvrgnuta torturi.

2. Da bi utvrdili postojanje takvih razloga, nadležni će organi voditi računa o svim relevantnim okolnostima, uključujući, eventualno, postojanje niza sustavnih, ozbiljnih, očitih ili masovnih povreda prava čovjeka u toj državi.”

7 Članak 14. stavak 1. iste konvencije određuje:

„Svaka država članica, u svojem pravnom sustavu, jamči žrtvi nekog akta mučenja pravo dobivanja naknade te pravične i odgovarajuće odštete, uključujući sredstva potrebna za njegovu što potpuniju rehabilitaciju. U slučaju smrti žrtve akta mučenja, imaoci prava te žrtva polažu pravo na odštetu.”

Pravo Unije

Direktiva 2004/83

8 U uvodnim izjavama 6. i 25. Direktive 2004/83 navedeno je:

„6. Glavni je cilj ove direktive, s jedne strane, osigurati da države članice primjenjuju zajedničke kriterije za utvrđivanje osoba kojima je zaista potrebna međunarodna zaštita i, s druge strane, osigurati da minimalna razina pogodnosti bude dostupna tim osobama u svim državama članicama.

[...]

25. Potrebno je uvesti kriterije na temelju kojih će se tražiteljima međunarodne zaštite priznavati da ispunjavaju uvjete za dobivanje supsidijarne zaštite. Ti bi kriteriji trebali biti utvrđeni na temelju obveza koje proizlaze iz međunarodnih pravnih akata o ljudskim pravima i na temelju postojeće prakse u državama članicama.”

9 Članak 2. te direktive glasi:

„Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

[...]

(e) ‚osoba koja ispunjava uvjete za supsidijarnu zaštitu‘ znači državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva koja ne ispunjava uvjete za dobivanje statusa izbjeglice ali za koju se opravdano vjeruje da bi se dotična osoba, ako bi se vratila u svoju državu porijekla ili, ako se radi o osobi bez državljanstva, u državu prethodnog uobičajenog boravišta, bila izložena trpljenju ozbiljne nepravde kako je definirano člankom 15., i na koju se ne primjenjuje članak 17. stavci 1. i 2., te koja nije u mogućnosti ili, zbog takve opasnosti, ne želi staviti se pod zaštitu te države;

[...]”

10 Prema članku 4. stavku 4. navedene direktive:

„Činjenica da je podnositelj zahtjeva već bio izložen proganjanju ili ozbiljnoj nepravdi ili izravnim prijetnjama takvim proganjanjem ili nepravdom, predstavlja ozbiljnu naznaku za njegov osnovni strah od proganjanja ili od trpljenja ozbiljne nepravde, ako ne postoje ozbiljni razlozi za vjerovanje da se takvo proganjanje ili ozbiljna nepravda neće ponoviti.”

11 Članak 6. iste direktive propisuje:

„Počinitelji proganjanja ili teškog stradanja uključuju:

(a) državu;

- (b) stranke ili organizacije koje kontroliraju državu ili bitan dio državnog područja;
- (c) nedržavna tijela, ako se može dokazati da čimbenici navedeni u točkama (a) i (b), uključujući međunarodne organizacije, nisu u mogućnosti ili ne žele pružiti zaštitu od proganjanja ili ozbiljne nepravde kako je definirano člankom 7.”

12 Članak 15. Direktive 2004/83 određuje:

„Ozbiljnom se nepravdom smatraju:

- (a) smrtna kazna ili smaknuće; ili
- (b) mučenje ili nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje podnositelja zahtjeva u državi podrijetla; ili
- (c) ozbiljna i individualna prijetnja životu zbog općeg nasilja u situacijama međunarodnog ili unutarnjeg oružanog sukoba.”

13 U skladu s člankom 16. te direktive:

„1. Državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva prestaje imati pravo na supsidijarnu zaštitu ako su okolnosti na temelju kojih je odobrena supsidijarna zaštita prestale postojati ili su se promijenile do te mjere da zaštita više nije potrebna.

2. U primjeni stavka 1., države članice uzimaju u obzir je li izmjena okolnosti dovoljno značajna i stalna da osobi koja je imala pravo na supsidijarnu zaštitu više ne prijete stvarna opasnost od ozbiljne nepravde.”

14 U članku 18. navedene direktive određuje se:

„Države članice odobravaju supsidijarnu zaštitu državljanima treće zemlje ili osobama bez državljanstva koje ispunjavaju uvjete za dobivanje supsidijarne zaštite u skladu s poglavljima II. i V.”

Direktiva 2008/115/EZ

15 Članak 5. Direktive 2008/115/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2008. o zajedničkim standardima i postupcima država članica za vraćanje državljanina trećih zemalja s nezakonitim boravkom (SL 2008., L 348, str. 98.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 8., str. 188.) glasi kako slijedi:

„Države članice prilikom provedbe ove direktive uzimaju u obzir:

- (a) najbolji interes djeteta;
  - (b) pravo na obiteljski život;
  - (c) zdravstveno stanje konkretnog državljanina treće zemlje,
- te poštuju načelo *non refoulement*.”

Glavni postupak i prethodno pitanje

- 16 MP, državljanin Šri Lanke, stigao je u Ujedinjenu Kraljevinu u siječnju 2005. te mu je boravak kao studentu u toj državi odobren do 30. rujna 2008.
- 17 Dana 5. siječnja 2009. MP podnio je zahtjev za azil u bitnome zbog toga što su ga sigurnosne snage Šri Lanke zatočile i mučile zbog pripadnosti organizaciji „Tigrovi oslobođenja Tamijskog Eelama” te zato što bi, kad bi se vratio na Šri Lanku, mogao ponovno i iz istog razloga biti podvrgnut lošem postupanju.
- 18 Odlukom od 23. veljače 2009. nadležno nacionalno tijelo odbilo je taj zahtjev ne prihvativši da je MP još uvijek od interesa tijelima vlasti Šri Lanke ili da bi, kad bi se vratio u svoju zemlju, bio ponovno ugrožen.
- 19 MP je podnio tužbu protiv te odluke pred Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (Viši sud, Odjel za imigraciju i azil, Ujedinjena Kraljevina). Potonji sud raspolagao je medicinskim dokazima o tome da tužitelj pati od posljedica mučenja, teškog posttraumatskog stresnog poremećaja i teške depresije, da ima pojačano izražene suicidalne sklonosti te se čini da je izrazito odlučan u namjeri da si oduzme život bude li se morao vratiti na Šri Lanku.
- 20 Iako je Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (Viši sud, Odjel za imigraciju i azil) prihvatio da je tužitelja u glavnom postupku doista plašila pomisao na povratak na Šri Lanku kao i to da mu je zbog pretrpljenog mučenja bilo teško imati povjerenje u službene predstavnike vlasti ili s njima komunicirati, čak i u Ujedinjenoj Kraljevini, taj sud odbio je njegovu tužbu u dijelu u kojem se odnosila na Konvenciju o statusu izbjeglica, potpisanu u Ženevi 28. srpnja 1951. [Zbirka međunarodnih ugovora Ujedinjenih naroda, sv. 189., str. 150., br. 2545 (1954.)] i na Direktivu 2004/83. Naime, taj sud nije prihvatio da je MP još uvijek mogao biti od interesa tijelima vlasti Šri Lanke.
- 21 Nasuprot tomu, navedeni sud prihvatio je tužbu osobe MP u dijelu u kojem se temeljila na članku 3. EKLJP-a. Taj je sud u bitnome naveo da bi MP, kad bi bio vraćen na Šri Lanku, bio povjeren brizi zdravstvenih službi te zemlje, koju obavlja samo 25 psihijataru na cijeloj Šri Lanci, i da, iako postoje specijalizirane ustanove za psihičko zdravlje, iz smjernica koje je dostavio United Kingdom Border Agency (Agencija Ujedinjene Kraljevine za granice) proizlazi da sredstva namijenjena psihičkom zdravlju idu samo velikim institucijama koje se nalaze u najvećim gradovima, a one su nedostupne i ne pružaju primjeren liječnički tretman osobama oboljelima od psihičkih bolesti. U tim okolnostima navedeni sud je utvrdio da bi MP, iako bi u načelu mogao biti vraćen na Šri Lanku a da mu taj povratak ne bi kao takav naškodilo, jednom kada bi tamo stigao bio u rukama službi Šri Lanke za psihičko zdravlje, tako da, uzimajući u obzir težinu njegova psihičkog oboljenja i nedostupnost mu odgovarajuće skrbi, takvo vraćanje ne bi bilo u skladu s člankom 3. EKLJP-a.
- 22 Odluka koju je donio Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (Viši sud, Odjel za imigraciju i azil) potvrđena je presudom Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Žalbeni sud, Engleska i Wales, Građanski odjel, Ujedinjena Kraljevina). Potonji sud utvrdio je da svrha Direktive 2004/83 nije bila obuhvatiti slučajeve koji podliježu primjeni članka 3. EKLJP-a, a u kojima je ugroženo zdravlje ili postoji opasnost od samoubojstva, a ne od progona.
- 23 MP je podnio žalbu protiv te presude pred sudom koji je uputio zahtjev. Taj sud navodi da je bit navedene žalbe pitanje ispunjava li MP uvjete za supsidijarnu zaštitu predviđenu člancima 2. i 15. Direktive 2004/83.
- 24 MP navodi da su Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (Viši sud, Odjel za imigraciju i azil) i Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Žalbeni sud, Engleska i Wales, Građanski odjel) usvojili preusko tumačenje područja primjene Direktive 2004/83. Budući da se ne može smatrati

da je njegova psihička bolest nastala prirodno, jer se radi o posljedici mučenja od strane tijela vlasti Šri Lanke, MP smatra da bi mu morala biti odobrena supsidijarna zaštita s obzirom na loše postupanje tih tijela prema njemu i neprikladnost postojeće zdravstvene infrastrukture za liječenje posljedica tog lošeg postupanja. S druge strane, nije relevantna činjenica da više ne postoji opasnost od ponavljanja lošeg postupanja koje je uzrokovalo njegovo trenutno zdravstveno stanje.

25 Sud koji je uputio zahtjev ocjenjuje da o konkretno tom pitanju još nisu odlučivali ni Sud, među ostalim u presudi od 18. prosinca 2014., *M'Bodj* (C-542/13, EU:C:2014:2452), ni Europski sud za ljudska prava.

26 U tim je okolnostima Supreme Court of the United Kingdom (Vrhovni sud Ujedinjene Kraljevine) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Obuhvaća li definicija iz članka 2. točke (e), u vezi s člankom 15. točkom (b) Direktive 2004/83, stvarnu opasnost nastanka ozbiljne štete za tužiteljevo fizičko ili psihičko zdravlje u slučaju vraćanja u državu podrijetla, s obzirom na prethodno mučenje, nečovječno ili ponižavajuće postupanje prema podnositelju zahtjeva za koje je odgovorna država njegova podrijetla?“

O prethodnom pitanju

27 Na temelju članka 18. Direktive 2004/83 države članice odobravaju supsidijarnu zaštitu državljaninu treće zemlje koji ispunjava uvjete za dobivanje takve zaštite.

28 U tom pogledu, valja podsjetiti da, na temelju članka 2. točke (e) te direktive, državljanin treće zemlje ispunjava uvjete za supsidijarnu zaštitu samo ako se opravdano vjeruje da bi, ako bi se vratio u svoju državu podrijetla, bio izložen trpljenju jedne od triju ozbiljnih nepravdi definiranih člankom 15. navedene direktive (vidjeti u tom smislu presudu od 18. prosinca 2014., *M'Bodj*, C-542/13, EU:C:2014:2452, t. 30. i navedenu sudsku praksu).

29 Pod ozbiljne nepravde definirane u članku 15. Direktive 2004/83 potpadaju, prema točki (b) tog članka, mučenje ili nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje podnositelja zahtjeva u njegovoj državi podrijetla.

30 U tom kontekstu valja kao prvo navesti da okolnost da je predmetna osoba prethodno bila žrtva mučenja koje su počinila tijela vlasti njezine države podrijetla ne može kao takva biti opravdanje da joj se odobri supsidijarna zaštita u trenutku u kojem više ne postoji stvarna opasnost da će takvi akti mučenja biti ponovljeni u slučaju vraćanja u tu državu.

31 Naime, u skladu s člankom 2. točkom (e) Direktive 2004/83, cilj sustava supsidijarne zaštite je zaštititi pojedinca od trpljenja ozbiljne nepravde u slučaju vraćanja u njegovu državu podrijetla, što podrazumijeva da se opravdano vjeruje da bi dotična osoba, ako bi se vratila u tu državu, bila tome izložena.

32 To tumačenje potkrepljuje opća struktura Direktive 2004/83.

33 Naime, iako je na temelju članka 4. stavka 4. Direktive 2004/83 postojanje prethodne ozbiljne nepravde ozbiljna naznaka da će podnositelj zahtjeva ponovno pretrpjeti ozbiljnu nepravdu, ta ista odredba ipak određuje da tomu nije tako kad postoje ozbiljni razlozi za vjerovanje da se takva ozbiljna nepravda koja je prethodno pretrpljena neće ponoviti ili izvršiti.

34 Nadalje, prema članku 16. te direktive, pravo na supsidijarnu zaštitu prestaje ako su okolnosti na temelju kojih je supsidijarna zaštita odobrena prestale postojati ili su se promijenile do te mjere da zaštita više nije potrebna.

- 35 Kao drugo, valja ipak navesti da se zahtjev za prethodnu odluku, prema elementima iz spisa koji je podnesen Sudu, odnosi na državljanina treće zemlje koji nije samo bio žrtva mučenja koje su izvršila tijela vlasti njegove države podrijetla, već on, osim toga, iako mu više ne prijete opasnost da će ponovno biti podvrgnut takvim postupcima u slučaju da bude vraćen u tu državu, i dalje trpi teške psihičke posljedice uzrokovane tim mučenjem, koje bi se, prema valjano potkrijepljenim liječničkim nalazima, znatno pogoršale kad bi on tamo bio vraćen, uz ozbiljnu opasnost da taj državljanin počini samoubojstvo.
- 36 U tom pogledu valja navesti da članak 15. točku (b) Direktive 2004/83 treba tumačiti i primjenjivati u poštovanje prava zajamčenih člankom 4. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja), kojim se izražava jedna od temeljnih vrijednosti Unije i njezinih država članica i koji ima apsolutni karakter s obzirom na to da je ta vrijednost usko povezana s poštovanjem ljudskog dostojanstva zajamčenog člankom 1. Povelje (vidjeti u tom smislu presude od 5. travnja 2016., Aranyosi i Căldăraru, C-404/15 i C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, t. 85. do 87., i od 16. veljače 2017., C. K. i dr., C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, t. 59.).
- 37 Nadalje, valja podsjetiti da, u skladu s člankom 52. stavkom 3. Povelje, kada prava zajamčena njezinim člankom 4. odgovaraju onima zajamčenima člankom 3. EKLJP-a, značenje i opseg primjene navedenih prava jednaki su onima iz navedenog članka 3. EKLJP-a.
- 38 Doista, iz sudske prakse Europskog suda za ljudska prava u vezi s člankom 3. EKLJP-a proizlazi da patnja zbog fizičke ili psihičke bolesti koja je nastupila prirodno može biti obuhvaćena tim člankom ako se ona pogorša odnosno ako postoji opasnost od pogoršanja zbog postupanja koje je posljedica pritvorskih uvjeta, protjerivanja ili drugih mjera, za koje se tijela vlasti mogu smatrati odgovornima, i to pod uvjetom da patnja koja iz toga proizlazi doseže minimalni stupanj težine koji se zahtijeva u tom članku (vidjeti u tom smislu ESLJP, 13. prosinca 2016., Paposhvili protiv Belgije, CE:ECHR:2016:1213JUD004173810, t. 174. i 175.; presuda od 16. veljače 2017., C. K. i dr., C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, t. 68.).
- 39 Prema sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava, mora biti dosegnut isti stupanj težine kako bi se na temelju članka 3. EKLJP-a moglo spriječiti protjerivanje osobe čija bolest nije nastala prirodno, u slučaju u kojem nepostojanje skrbi koja bi se pružila toj osobi kad bi ona bila protjerana ne proizlazi iz namjernih radnji ili propuštanja države u koju je osoba vraćena (vidjeti u tom smislu ESLJP, 29. siječnja 2013., S. H. H. protiv Ujedinjene Kraljevine, CE:ECHR:2013:0129JUD006036710, t. 89.).
- 40 Kad je riječ o, osobito, stupnju težine koji se zahtijeva za utvrđenje povrede članka 3. EKLJP-a, iz novije sudske prakse Europskog suda za ljudska prava proizlazi da se toj odredbi protivi udaljavanje osobe koja je teško bolesna i u odnosu na koju postoji neposredna opasnost od umiranja ili ozbiljni razlozi za vjerovanje da će, iako se ne nalazi u neposrednoj opasnosti od umiranja, biti suočena, zbog nepostojanja primjerenog liječničkog tretmana u zemlji odredišta ili zbog nepostojanja pristupa tom tretmanu, sa stvarnom opasnošću od ozbiljnog, brzog i nepopravljivog narušavanja svojeg zdravstvenog stanja, što će dovesti do intenzivne patnje ili znatnog smanjenja njezine očekivane životne dobi (vidjeti u tom smislu ESLJP, 13. prosinca 2016., Paposhvili protiv Belgije, CE:ECHR:2016:1213JUD004173810, t. 178. i 183.).
- 41 Slično tomu, članak 4. Povelje treba tumačiti na način da udaljavanje državljanina treće zemlje, koji ima osobito teško psihičko ili fizičko oboljenje, čini nečovječno i ponižavajuće postupanje u smislu tog članka ako to udaljavanje uzrokuje stvarnu i utvrđenu opasnost od znatnog i nepopravljivog pogoršanja njegova zdravstvenog stanja (vidjeti analogijom presudu od 16. veljače 2017., C. K. i dr., C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, t. 74.). Isti zaključak može se izvesti u svrhu primjene članka 19. stavka 2. Povelje, na temelju kojeg nitko ne smije biti udaljen u državu u kojoj postoji ozbiljna opasnost da bude podvrgnut nečovječnom ili ponižavajućem postupanju.

- 42 U tom je pogledu Sud presudio, osobito kada je riječ o teškom psihičkom oboljenju, da se ne smije ograničiti samo na posljedice fizičkog prijevoza dotične osobe iz jedne države članice u treću zemlju, nego valja uzeti u obzir sveukupne znatne i nepopravljive posljedice koje bi proizišle iz udaljavanja (vidjeti analogijom presudu od 16. veljače 2017., C. K. i dr., C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, t. 76.). Tomu valja dodati, vodeći računa o temeljnoj važnosti zabrane mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja predviđene u članku 4. Povelje, da se posebna pažnja mora pridati osobitoj ugroženosti osoba čija je psihička patnja, koja se može pogoršati u slučaju udaljavanja, uzrokovana mučenjem ili nečovječnim ili ponižavajućim postupanjem pretrpljenim u njihovoj državi podrijetla.
- 43 Iz toga slijedi da se članku 4. i članku 19. stavku 2. Povelje, kako ih se tumači u vezi s člankom 3. EKLJP-a, protivi to da država članica protjera državljanina treće zemlje ako bi to protjerivanje dovelo, u biti, do znatnog i nepopravljivog pogoršanja njegovih psihičkih poteškoća, osobito kada bi, kao u predmetnom slučaju, to pogoršanje dovelo u opasnost sâm njegov život.
- 44 Usto, Sud je već presudio da u takvim iznimnim slučajevima udaljavanje državljanina treće zemlje koji boluje od teške bolesti u zemlju u kojoj ne postoji primjeren liječnički tretman može povrijediti načelo *non-refoulement* i stoga članak 5. Direktive 2008/115, u vezi s člankom 19. Povelje (vidjeti u tom smislu presudu od 18. prosinca 2014., Abdida, C-562/13, EU:C:2014:2453, t. 48.).
- 45 S obzirom na navedeno, iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da su nacionalni sudovi presudili da se članku 3. EKLJP-a protivi to da MP bude iz Ujedinjene Kraljevine vraćen na Šri Lanku. Ovaj se predmet stoga ne odnosi na zaštitu od udaljavanja koja proizlazi, na temelju članka 3. EKLJP-a, iz zabrane podvrgavanja osobe nečovječnom ili ponižavajućem postupanju, već na zasebno pitanje je li država prihvata dužna odobriti supsidijarnu zaštitu na temelju Direktive 2004/83 državljaninu treće zemlje kojeg su tijela vlasti njegove države podrijetla podvrgnula mučenju i čije bi se teške psihičke posljedice mogle znatno pogoršati, uz ozbiljnu opasnost od njegova samoubojstva u slučaju da bude vraćen u navedenu državu.
- 46 Također je točno da je Sud već presudio da okolnost da se članku 3. EKLJP-a, kao što je navedeno u točkama 39. do 41. ove presude, protivi to da u vrlo iznimnim slučajevima državljanin treće zemlje koji boluje od teške bolesti bude udaljen u zemlju u kojoj ne postoje primjereni liječnički tretmani ne podrazumijeva to da mu boravak u državi članici mora biti odobren na temelju supsidijarne zaštite prema Direktivi 2004/83 (vidjeti u tom smislu presudu od 18. prosinca 2014., M'Bodj, C-542/13, EU:C:2014:2452, t. 40.).
- 47 Ipak, valja navesti da se, za razliku od predmeta u kojem je donesena presuda od 18. prosinca 2014., M'Bodj (C-542/13, EU:C:2014:2452), koji se odnosio na državljanina treće zemlje žrtvu agresije u državi članici boravka, ovaj predmet odnosio na državljanina treće zemlje koji je bio žrtva mučenja od strane tijela vlasti svoje države podrijetla i koji, prema valjano potkrijepljenim liječničkim nalazima, i dalje trpi, zbog tog mučenja, posttraumatske posljedice koje se u slučaju da bude vraćen u tu zemlju mogu znatno i nepopravljivo pogoršati, do mjere da bi mogle ugroziti sâm njegov život.
- 48 U tim okolnostima, uzrok trenutačnog zdravstvenog stanja državljanina treće zemlje koji se nalazi u situaciji poput one u glavnom postupku, odnosno akti mučenja koje su počinila tijela vlasti njegove države podrijetla kao i znatno pogoršanje njegovih psihičkih poteškoća, u slučaju da bude vraćen u svoju državu podrijetla, do kojeg bi došlo zbog psihičke traume koju i dalje trpi zbog tog mučenja relevantni su elementi za tumačenje članka 15. točke (b) Direktive 2004/83.
- 49 Ipak, takvo znatno pogoršanje ne može se samo po sebi smatrati nečovječnim ili ponižavajućim postupanjem kojem je podvrgnut navedeni državljanin u svojoj državi podrijetla, u smislu članka 15. točke (b) navedene direktive.

- 50 U tom pogledu valja ispitati, kao što na to poziva odluka kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku, mogući učinak činjenice da u državi podrijetla ne postoji infrastruktura prilagođena liječenju fizičkih ili psihičkih posljedica mučenja koje su počinila tijela vlasti te države.
- 51 Valja u tom pogledu podsjetiti da je Sud već presudio da ozbiljne nepravde iz članka 15. točke (b) Direktive 2004/83 ne mogu proizlaziti samo iz općih nedostataka zdravstvenog sustava u državi podrijetla. Za odobrenje supsidijarne zaštite državljaninu treće zemlje koji boluje od teške bolesti nije dostatna opasnost od pogoršanja njegova zdravstvenog stanja zbog nepostojanja primjerenog liječničkog tretmana u njegovoj državi podrijetla, osim ako nije riječ o namjernom mu uskraćivanju skrbi (vidjeti u tom smislu presudu od 18. prosinca 2014., *M'Bodj*, C-542/13, EU:C:2014:2452, t. 35. i 36.).
- 52 Kako bi se ocijenilo nalazi li se državljanin treće zemlje, kojeg su tijela vlasti njegove države podrijetla podvrgnula mučenju, u stvarnoj opasnosti da mu u slučaju da bude vraćen u tu državu bude namjerno uskraćeno liječenje fizičkih ili psihičkih posljedica mučenja koje su počinila ta tijela vlasti, valja, s obzirom na ono što je navedeno u točki 50. ove presude i u uvodnoj izjavi 25. Direktive 2004/83, prema kojoj bi kriteriji za dodjelu supsidijarne zaštite trebali biti utvrđeni na temelju obveza koje proizlaze iz međunarodnih pravnih akata o ljudskim pravima, uzeti u obzir članak 14. Konvencije protiv mučenja.
- 53 Prema toj odredbi, države stranke te konvencije obvezne su u svojem pravnom sustavu jamčiti žrtvi nekog akta mučenja pravo na dobivanje odštete, uključujući sredstva potrebna za njezinu što potpuniju rehabilitaciju.
- 54 U tom pogledu valja ipak navesti da se mehanizmima utvrđenima Direktivom 2004/83 nastoje ostvariti ciljevi koji su različiti i uspostaviti mehanizmi zaštite koji su jasno odvojeni od onih uspostavljenih Konvencijom protiv mučenja (vidjeti analogijom presudu od 30. siječnja 2014., *Diakité*, C-285/12, EU:C:2014:39, t. 24.).
- 55 Kao što proizlazi iz njezine šeste uvodne izjave i članka 2., glavni cilj Konvencije protiv mučenja je povećati uspješnost borbe protiv mučenja i drugih surovih, nečovječnih ili ponižavajućih kazni ili postupaka u cijelom svijetu, sprečavajući njihovo počinjenje. Nasuprot tomu, glavni cilj Direktive 2004/83, kako je naveden u njezinoj uvodnoj izjavi 6., jest, s jedne strane, osigurati da države članice primjenjuju zajedničke kriterije za utvrđivanje osoba kojima je zaista potrebna međunarodna zaštita i, s druge strane, osigurati da minimalna razina pogodnosti bude dostupna tim osobama u svim državama članicama. Kad je riječ o, osobito, osobama kojima je odobrena supsidijarna zaštita, tom direktivom pruža se zaštita na području država članica osobama koje su, jer se ne mogu smatrati izbjeglicama, izložene među ostalim trpljenju mučenja ili nečovječnim i ponižavajućim postupanjima ako budu vraćene u svoju državu podrijetla, pri čemu je ta zaštita slična onoj priznatoj izbjeglicama Konvencijom o pravnom položaju izbjeglica, potpisanom u Ženevi 28. srpnja 1951. [Zbornik međunarodnih ugovora Ujedinjenih naroda, sv. 189., str. 150., br. 2545 (1954.)].
- 56 Stoga se državljaninu treće zemlje koji se nalazi u situaciji poput one u kojoj se nalazi MP ne može odobriti supsidijarna zaštita na temelju povrede članka 14. Konvencije protiv mučenja od strane države podrijetla navedenog državljanina, osim ako se ne bi poštovala područja uporabe svojstvena tim režimima.
- 57 Posljedično tomu, na sudu koji je uputio zahtjev je da provjeri, s obzirom na sve trenutno raspoložive i relevantne informacije, osobito izvještaje međunarodnih organizacija i nevladinih organizacija za zaštitu ljudskih prava, bi li u predmetnom slučaju MP bio izložen, u slučaju da bude vraćen u svoju državu podrijetla, opasnosti od namjernog uskraćivanja skrbi prilagođene liječenju fizičkih ili psihičkih posljedica mučenja koje su počinila tijela vlasti navedene države. Tomu je osobito tako, u okolnostima u kojima, poput onih u glavnom predmetu, postoji opasnost da će državljanin treće zemlje počiniti samoubojstvo zbog traume koja proizlazi iz mučenja kojemu su ga podvrgnula tijela vlasti njegove

države podrijetla ako je očito da ta tijela, unatoč obvezi iz članka 14. Konvencije protiv mučenja, nisu bila spremna osigurati njegovu rehabilitaciju. Takva opasnost može se također pojaviti ako je jasno da navedena tijela vlasti primjenjuju diskriminatorno postupanje, u smislu pristupa zdravstvenoj skrbi, čiji je učinak otežanje određenim etničkim skupinama ili određenim kategorijama osoba, kojima pripada MP, pristup skrbi prilagođenoj liječenju fizičkih ili psihičkih posljedica mučenja koje su počinila ta tijela vlasti.

- 58 Iz prethodno navedenog proizlazi da članak 2. točku (e) i članak 15. točku (b) Direktive 2004/83, u vezi s člankom 4. Povelje, treba tumačiti na način da državljanin treće zemlje kojeg su tijela vlasti njegove države podrijetla bila podvrgnula mučenju i koji više nije izložen opasnosti od mučenja u slučaju da bude vraćen u tu državu, ali čije fizičko i psihičko stanje bi se u tom slučaju mogli znatno pogoršati, uz ozbiljnu opasnost da zbog traume koja proizlazi iz mučenja čija je bio žrtva počini samoubojstvo, ispunjava uvjete za supsidijarnu zaštitu ako postoji stvarna opasnost da bi navedenom državljaninu u toj državi bila namjerno uskraćena skrb prilagođena liječenju fizičkih ili psihičkih posljedica tog mučenja, što je na nacionalnom sudu da provjeri.

Troškovi

- 59 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

Članak 2. točku (e) i članak 15. točku (b) Direktive Vijeća 2004/83/EZ od 29. travnja 2004. o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljanina treće zemlje ili osoba bez državljanstva kao izbjeglica ili osoba kojima je na drugi način potrebna međunarodna zaštita te o sadržaju odobrene zaštite, u vezi s člankom 4. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, treba tumačiti na način da državljanin treće zemlje kojeg su tijela vlasti njegove države podrijetla bila podvrgnula mučenju i koji više nije izložen opasnosti od mučenja u slučaju da bude vraćen u tu državu, ali čije fizičko i psihičko stanje bi se u tom slučaju mogli znatno pogoršati, uz ozbiljnu opasnost da zbog traume koja proizlazi iz mučenja čija je bio žrtva počini samoubojstvo, ispunjava uvjete za supsidijarnu zaštitu ako postoji stvarna opasnost da bi navedenom državljaninu u toj državi bila namjerno uskraćena skrb prilagođena liječenju fizičkih ili psihičkih posljedica tog mučenja, što je na nacionalnom sudu da provjeri.

Potpisi